

~~50348~~
36022
АРКАДІЙ ЛЮБЧЕНКО

«НЕЧИСТИЙ»

Львів. Бібліотека
АН. УРСР

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНИ

З друкарні-літографії
Державного Видавництва
України — УАН

м.п. 15.2.1974

321/3
НАУК. ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА
Львів
„НЕЧИСТИЙ“.

~~46348~~
Львів. Бібліотека
АН. УРСР

Це було в-осени.

5742
Антін і я повертали з командировки до своєї частини, що розмістилася в глушині Поділля. Від залізниці до першого села доїхали на підводі, а далі треба було пішки: всі підводи з продподатком.

— Ви махніть навпрошки, — порадив нам у коловороті верткий дідок, — це недалеко... Отак прямо через ярки, трохи лісом, а там у долині й село буде... А звідти вже й рукою подать... Отак...

Послухали. Махнули навпростець. Ярки пройшли, і тільки над вечір розступилося руде лахміття лісу, а за ним гадюкою випнувся рів. Далі плівла гола стерня, і зразу трудно було розпізнати, чи село димить вечірнім каламутом, чи в долині смугами стелеться туман.

Пішли ровом. Збоку невідступно юрмився ліс, і що густіше збиралася сутінь, то ближче насувався вогкий натовп дерева, міцніше пахло жухле листя.

Тільки бур'ян шарудів, шмигав по обмотках, а так — тиша. З лісу випливала вона

Львівська державна
наукова бібліотека
2781

...А звідти вже й рукою подать... Оттак...

темною задумою, коливалася над межами, в полях пропадала...

— А-а-а!.. — раптом із темної далечини до нас глухо долетів стогін.

— Чи знову когось ріжуть? — зупинився Антін.

Склав рупієм руки й крикнув що-сили:

— А-тю-у-у!

Луна прокотилася, залягла в гущавині. Стало тихо.

— Може бандит який?... Ну, піймав-би я тебе!... — вилаявся він і сердито перекинув гвинтовку на друге плече.

Вже з годину тому почули ми цей чудний стогін, що кілька разів то зблизька, то зда- леку полохав лісову тишу. Але не це дра- тувало Антона. Я розумів його: наша по- дорож затяглася і начальство дорікатиме. Та й нам самим давно уже хотілося відпочити.

Починалися городи — село.

— Зупинімось на ніч у першій-же хаті. Добре?

Було зовсім темно, коли ми підійшли до перелазу. Десь з-під хлівів знявся верткий клубочок і несамовито заверещав. Йому з дру- гого кінця садиби відповів хриплий кун- дель, підхопили ще кілька, і по всьому кутку залящало одноманітно-довге галасу- вання.

— А яка там халера товчеться? — гукнув з порогу хазяїн.

— Ми, дядьку...

— Тю! Та кому-ж ото треба поночі, городами?

Розповіли. Він підозріло оглянув нас, покосився на гвинтовки, почухався.

— Ні, — мовив згодом, — ідіть собі, хлопці, куди знаєте, а я не той... Тепер, звиняйте, всякої наволочи тут шляється.. хто-йо зна... Ідіть в сільраду.

— Та ось документи, дивіться.

— Та що документи? Не треба...

На собачий гамір зарипіли двері в сусідній хаті, і до тину обережно наблизилася довга постать з ціпком. На щастя, це був представник сільської влади. Розпитавши нас, підійшов до вікна і довго розминав на долоні наші посвідчення. Потім, не то наказуючи, не то вибачаючись, запропонував хазяїнові пустити «гостей» на ніч.

— А, лиха година... Ну, що-ж, ходім, коли так...

Хазяйка теж, видко, не дуже була задоволена з нашої появи. Надто вже грюкала в печі рогачами, надто оприскливо позирала на нас і спідтиха так в'їдливо буркотіла на чоловіка, що той кінець-кінцем не втерпів:

— Та не сичи, Одарко.. Прямо, як та тигра...

За вечерею розбалакалися. Одарчин брат теж служив у війську, але вже більше року не давав про себе звістки. Плакала, що загинув. Ми співчували. Відношення до нас почало мінятися. Говорили довго. Говорили про найпекучіше — революцію та продподаток. Потім перейшли до сільського життя, до його дрібниць.

Тут уже Одарка щиро розв'язала язика. Було тут усім: і комітетчикам, і «бандистам», і живим і померлим.

Вона всіх на селі знала, про все знала, і в кожному її слові так просто, так яскраво, відбивався своєрідний світогляд глухих закутків. Але за кожним словом увесь час ховалася якась инша думка, і тому події, про які розповідала, часто-густо набирали чудного незвичайного освітлення.

Врешті, захопившись балачкою і посилаючись на «знак божий», вона таємно сповістила, що на селі зараз неспокійно: вчора, мовляв, з'явився «нечистий», який має всіх видушити.

— От дожилися!... Господоньку, і що воно буде?..

Ми з Антоном переглянулися і мимоволі зареготали.

Хазяїн низько схилив голову. Почував себе незручно. А хазяйка обурено замахала руками й засипала:

...Тут уже Одарка щиро розвязала язика...

— Ач, мудрі які! Та вчора-ж вчором Митрохванову Килинку на леваді спіймало!.. Нежива додому прибігла. Вся в крові, синяках... Теперечки лежить, таке розказує, що й Господи!..

Я допитливо глянув на хазяїна. Він зни-
зав плечима й знехотя відповів:

— Та хто-йо зна... кажуть...

Ми знову посміхнулися. Наше поводження, видко, не сподобалось — розмова на цьому запнулася. Скрутивши мовчки цигарки, ми встали. Хазяїн натягнув свиту, взяв бука й попросив нас до клуні.

Ми охоче погодилися, бо в хаті було надто душно, до того ще й паморочив голову кислий дух від пелюшок. Але на дворі хазяїн пошепки пояснив:

— До нас, буває, всякий народ заходить. Сами знаєте... щоб чого не трапилось. Воно на сіні краще, та й коней мені постережете...

Розмістивши нас, намадав на задній стіні маленькі двері, відсунув затулку й попередив:

— Оце вам на всякий случай прямо в ліс...

Ми лишилися сами. Кроки прошаруділи подвір'ям, вщухли.

У темряві ми обмінялися думками. З усього було видно, що або на селі справді неспо-
кійно, або-ж нас все таки мають за бан-

дитів. Вже почали шкодувати, що зразу не пішли до сільради. Антін послав тисячу чортів на адресу верткого дідка, що справив нас ярами, навпрошки. Я вилаяв Антона за те, що послухав дідка й мене спокусив на блукання. А врешті доводилося з усім погодитися і тільки подвоїти обережність.

Лягли по різних кутках — я біля дверцят із затулкою, він біля надвірної брами. І винтовки поклали під себе.

Незабаром Антін пустив носом скрипняву пісню. Я стулив очі, але сон мене брав помалу.

Довкола густо пахло набряклою землею та сіном, нагадувало луг, річку, далеке дитинство... З того далекого поволі, один по одному виринуло кілька розкошланих малюнків, переплуталось з дійсністю, дійсність потонула в химері і — не пригадую, які країни я встиг пролетіти, а тільки вже шумувало в невідомих берегах невідоме море і з височенної гори котилася на мене громохка брила.

Ще момент — упала на груди, придушила, серце зупинилося.

Хотів крикнути, але хвиля захлеснула рота.

Рванувся, махнув руками по воді — вода шорстка, колюча, мов сіно.

Майнула думка — лежу навznak, кров б'є

І тільки хотів повернутися, як хтось ще дуже навалився на груди й схопив за горло.

в голову... І тільки хотів повернутися, як хтось ще дужче навалився на груди й схопив за горло.

В розчинені до лісу дверцята вже вповзала похолодь світанку.

На момент я сторопів. По всьому тілі, наче хто доторкнувся липкими пальцями, перебіг дрижаками страх. Волосся діткливо посунуло з голови. На чолі холодок...

Ворухнутися я не міг, подати голосу теж не міг: постать одною рукою метушливо намацувала й стискувала мені горло, другою намагалася зламати мій опір і глухо сопла, бризкаючи в моє обличчя душним віддихом...

Так хвилина...

Врешті мені пощастило напружити всі сили, і я з розмаху вдарив їй під ребра. Вона болісно простогнала, хитнулася, послабивши пальці на горлі.

Я крикнув.

Але в той-же час вона знову усім тягарем упала на мене впилася зубами в мою щоку, і ми покотилися тісним клубком..

Пригадую вже тільки, як перед самими моїми очима по голові невідомого дикуна кілька разів проїхався приклад Антонової гвинтовки. Дикун розняв залізні лещата рук, і на губах у нього забулькотіла кривава піна...

Покликали хазяїв. Дикуна звязали й виволокли у двір.

Антін побіг на село.

— Ой, матінко! — христилася перелякана Одарка, — це-ж нечиста сила!

Хазяїн мовчки ходив довкола чудного не-люда, замислено розводив руками. Потім ви-ніс із шопи рядюжку і вкрив його до половини.

Почали збігатися люди — городами, сад-ками, через тини — мало не весь куток. За-гули, збиваючись густим натовпом, лізли на плечі, на голови, — хоч-би одним оком гля-нути. Обережно схилялися, оглядаючи з усіх боків, обережно мацали й незрозуміло похи-тували головами.

— Ач, подумати тільки!.. Ото-ж воно тов-клося в лісі.. Ото-ж воно-б увесь куток од-ного п'одному, як курчат..

Думки поділилися.

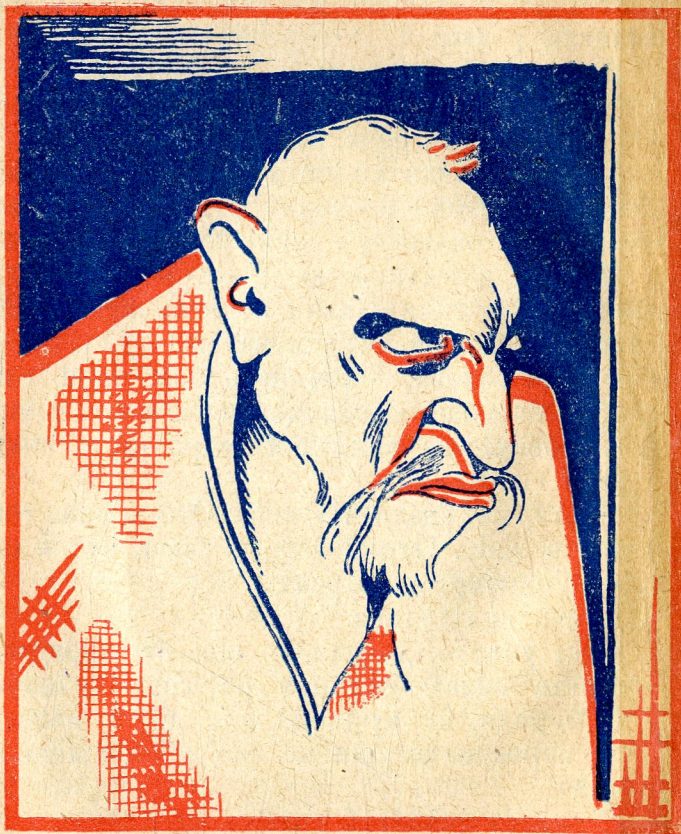
Одні уперто доводили, що це справжня «нечиста сила»: недаром бо вона голомоза й ні бороди, ні вусів у неї, другі намага-лися переконати, що це звичайний лісовий бандит.

Зчинився завзятий гамір.

— Приведіть Килинку, вона зразу впізнає!

— Та Килинка лежить... хвора...

— Нічого, привезти можна. Катай, хлопче, до Митрохвана.

...ТІЛЬКИ ВОВКУВАТО ПОВОДИВ МУТНО-СТАЛІВІМИ ОЧИМА.

Але всі суперечки несподівано розбив якийсь рудий селянин. Протиснувшись крізь натовп і пильно глянувши на дикуна, він хлопнув себе по штанях і радісно вигукнув:

— Тю! Бий тебе лиха трясця. Та це-ж посесор, пан Яснопольський. Я-ж у нього служив. Знаю... Диви...

Натовп вражено захитався, причмелів...

— Яснопольський? — підхопив хтось тонким голосом, — з Воробіївки? Так і я-ж його знаю!.. Отой, що ума тронувся, як землю відбирали?

— Та він-же самий.

— Із самасшедшого дому?..

— Еге-ж... Значить — утік, надокучило..

Юрба знову загула,

Коли його брали на воза, він уже не противився, мовчав — тільки вовкувато поводив мутно-сталевими очима.

Львівська державна
наукова бібліотека

№

3781

0,39 коп (79862)

Ціна 5 к.

3781

2640

PA 3781y